

Ukázka z pracovní verze ŠVP *Základní školy praktické*, Praha 9, Bártlova ul.

Jedná se o příklad zpracování výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy, jež vedou k utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáka.

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Výchovné a vzdělávací strategie vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků, představujících souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti a vycházejících z RVP ZV - LMP. Strategie, vedoucí k jejich naplňování, jsou uplatňovány všemi pedagogy, přičemž reflektují specifické potřeby žáků s mentálním postižením, odlišné postupy a metody práce s těmito žáky a rozdílnou úroveň rozumových schopností jednotlivých žáků v rámci školy i jednotlivých tříd.

Strategie vedoucí k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí

KOMPETENCE K UČENÍ

- při práci s žákem uplatňujeme individuální přístup zohledňující jeho úroveň a míru znevýhodnění
- vztah žáka k učení ovlivňujeme vytvářením příjemného a pozitivního školního klimatu
- k osvojování metod a vytváření vlastních strategií učení v hojně míře využíváme her, soutěží, experimentů a názorných demonstrací
- učíme žáka získávat informace z více zdrojů – učební a informační texty, knihovna, výukové programy, internet a další multimediální zdroje, motivační a výukové hry
- vedeme žáka k samostatnému vyhledávání dílčích i ucelených informací a orientaci v informačních zdrojích, v praktických a opakovaných činnostech ho učíme odlišovat podstatné od nepodstatného
- průběžně žákovi vysvětlujeme významy odborných a cizích výrazů, učíme ho následnému vyhledávání ve slovnících, encyklopediích a odborných publikacích
- motivujeme žáka k dalšímu učení kladným hodnocením a důrazem na jeho výkony, pokroky a další možnosti (žák je hodnocen za to, co umí, co zvládl, co dokázal, nikoli za to, co neumí)
- společným porovnáváním a hodnocením dosažených výsledků vedeme žáka k poznávání vlastních možností, schopností i limitů
- v praktických činnostech umožňujeme žákovi pravidelně a více způsoby si ověřovat získané poznatky a dovednosti
- zadáváme žákovi úlohy vycházející v co největší míře z praktického života
- pro některé žáky připravujeme individuální vzdělávací plány, které průběžně doplňujeme a modifikujeme
- umožňujeme žákovi prezentaci výsledků vlastní práce (třídní a školní výstavy, soutěže, projekty, skupinové a individuální práce) a jejich srovnávání s pracemi ostatních žáků
- při výuce různých předmětů používáme jednotné terminologie a společně dohodnuté zkratky
- na praktických příkladech seznamujeme žáka s negativními dopady nízké úrovně vzdělání na praktický život (trh práce, problematika nezaměstnanosti) a motivujeme ho k následnému odbornému vzdělávání

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

- průběžným monitorováním a rozбором problémových situací učíme žáka rozpoznávat a pojmenovat konkrétní problémy a jejich závažnost
- žáka s nižší úrovní rozumových schopností nebo s jiným znevýhodněním motivujeme

- a podporujeme práci ve skupinách a jeho spoluúčastí při rozhodování o postupech a řešeních
- vedeme třídní kolektivy ke společnému řešení kázeňských či vztahových problémů
- postupným zvyšováním náročnosti předkládaných úkolů vedeme žáka k hledání nových řešení a k uvědomění si vlastních kvalit, možností a limitů
- vedeme žáka k vytváření vlastních plánů a pracovních postupů
- vytvářením a rozvíjením mezipředmětových vztahů podněcujeme žáka k hledání souvislostí a totožných postupů
- formou modelových situací, dramatizace a problémových úloh učíme žáka samostatnému úsudku a rozhodování
- umožňujeme žákovi otevřeně se vyjadřovat k problémům kolektivu i školy a navrhnout společná řešení
- jednotným a jednoznačným výkladem práv a povinností učíme žáka přijímat důsledky svých rozhodnutí
- předkládáním alternativních řešení problémových situací učíme žáka samostatnému rozhodování
- soustavným povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme žákovo sebevědomí a důvěru k vlastním rozhodnutím
- otevřeností a atmosférou vzájemné důvěry vytváříme žákovi prostor ke sdělování vlastních problémů
- snažíme se vést žáka k zaujímání vlastního postoje při řešení konkrétních problémů a k případnému vymezení se vůči většinovému názoru či trendu
- s využitím informačních zdrojů, názorných ukázek a prvků dramatizace vedeme žáka k rozpoznávání a předcházení nebezpečí a k zafixování si správného jednání v případě vlastního ohrožení či ohrožení jiné osoby

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

- kladením otevřených otázek vedeme žáky k vyjadřování celými větami a tento způsob vyjadřování důsledně vyžadujeme
- vhodnými podněty a problémovými úlohami vedeme žáka ke kladení a správnému formulování otázek, předkládáme mu informace motivující k doplňujícím otázkám
- žákovi vždy poskytujeme dostatečný časový prostor k vyjádření
- zadáváním jednoznačných, srozumitelných pokynů a otázek učíme žáka naslouchat a co nejlépe porozumět obsahu sdělení
- do výuky v co největší míře začleňujeme prvky kooperativního učení
- předkládáme žákovi širokou škálu učebních a doplňujících materiálů
- zadáváním samostatných prací učíme žáka orientovat se v knihách a jiných tištěných materiálech, získané informace správně chápat, třídít, případně vlastními slovy prezentovat
- při tematických besedách a diskusních kruzích umožňujeme žákovi zadávat ústní i písemné dotazy a podněty
- podporujeme komunikaci mezi žáky přes internet, některé informace a pokyny předáváme žákům pomocí e-mailu
- technikou řízeného dialogu učíme žáka formulovat a obhajovat vlastní názory
- podněcujeme žáka k vyjadřování názorů a postojů v komunitních a diskusních kruzích, připouštíme konstruktivní dialog na jakékoli téma
- vedeme žáka ke klidnému a věcnému řešení konfliktních situací, jdeme mu v tomto směru příkladem
- formou her a cvičení učíme žáka zvládat způsoby neverbální komunikace
- nácvikem i praktickými činnostmi učíme žáka poznávat a správně používat, technické informační a komunikační prostředky (práce s telefonem, zásady komunikace přes mobil, školní internetová pošta...)
- při tvorbě projektů a prezentací podněcujeme žáka ke skupinové práci a ke komunikaci v kolektivu
- formou skupinové práce vedeme žáka k respektování komunikačních bariér a odlišností
- podporou přátelských vztahů ve třídách i mezi třídami se snažíme odstraňovat nežádoucí projevy v komunikaci mezi žáky
- pomocí netradičních forem výuky (dramatizace, modelové situace) učíme žáka zásadám pravidel vystupování a komunikace ve světě dospělých

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

- máme jasně a jednoznačně stanovena pravidla chování a vzájemného soužití ve škole i mimo školu, umožňujeme žákovi podílet se v určité míře na formulaci těchto pravidel
- jednotným a jednoznačným výkladem jeho práv a povinností učíme žáka přijímat důsledky vlastních rozhodnutí
- pocit sounáležitosti a odpovědnosti posilujeme možností žáka vyjadřovat se prostřednictvím žákovské samosprávy
- žákovi vždy přesně objasňujeme, zač je chválen, kárán či sankcionován, kladná i záporná hodnocení prospěchu i chování následují vždy bezprostředně
- ve výuce upřednostňujeme metody skupinová práce a vzájemné pomoci při učení
- poskytujeme žákovi prostor pro kritické hodnocení práce skupiny, třídy, případně i celé školy
- pozitivním hodnocením a soustavným vyzdvihováním kladných osobnostních vlastností žáka vytváříme a upevňujeme pocit jeho vlastní jedinečnosti
- vytvářením různě strukturovaných týmů rozvíjíme u žáka schopnost zastávat ve skupině různé role a uvědomovat si odlišnou míru odpovědnosti
- zprostředkováním osobních kontaktů a prožitků vedeme žáka k maximální toleranci a schopnosti empatie ve vztahu k lidem odlišným, nemocným či postiženým
- na úrovni tříd i celé školy vedeme žáky k uvědomění si nezbytnosti pomáhat mladším, slabším a méně nadaným spolužákům
- seznamováním žáka s kulturními a duchovními tradicemi, jejich vysvětlováním a dodržováním vytváříme jeho základní povědomí o mravních hodnotách a jejich kořenech
- pomáháme žákovi orientovat se v obtížných osobních či rodinných situacích jejich objasňováním, rozbohem a případným hledáním řešení
- starší žáky zapojujeme do organizace akcí pro mladší ročníky, při školních výletech a školách v přírodě přenecháváme určitý podíl odpovědnosti za průběh akce nebo za skupinu
- během výuky některých předmětů a při společných činnostech a akcích vedeme žáka k pomoci dětem ze ZŠS (s těžším mentálním, případně s kombinovaným postižením), vhodnou integrací těchto dětí posilujeme jeho sociální chování a sebeovládání
- při diskuzích a rozbořech učíme žáka rozpoznávat a pojmenovávat vlastní chyby, nedostatky a způsoby chování narušující soužití v třídním nebo školním kolektivu
- formou besed i dlouhodobých programů seznamujeme žáka s riziky patologických forem chování i s jejich důsledky (program Škola bez drog, návštěvy věznice, besedy s bývalými vězni, narkomany, programy Policie ČR...)
- posilováním sebeúcty a základního právního povědomí se snažíme eliminovat možnosti psychického i fyzického týrání ve škole i v rodině

KOMPETENCE OBČANSKÉ

- důsledným dodržováním zásad chování a pravidel soužití daných řádem školy vytváříme základní rámec školních i společenských norem
- prostřednictvím žákovské samosprávy poskytujeme žákovi prostor pro vyjádření vlastních názorů
- uplatňováním některých demokratických principů v životě školy vytváříme základní povědomí o základních právech a povinnostech občana demokratické společnosti
- seznamujeme žáka s demokratickými hodnotami a tradicemi, výukou i osobním příkladem ho vedeme k odporu proti nedemokratickým názorům, hnutím a systémům
- na modelových i praktických situacích učíme žáka rozpoznávat a vyhodnocovat pozitivní a negativní projevy chování
- formou návštěv a návštěv praktických činností seznamujeme žáka s fungováním důležitých orgánů a institucí, průběžně učíme žáka pracovat s nejběžnějšími dotazníky a formuláři
- důsledným výkladem historických souvislostí a poukazováním na jedinečnost každého člověka vedeme žáka k rozpoznávání projevů rasismu a xenofobie, tyto projevy netolerujeme ani mezi žáky, ani mezi pedagogy
- pořádáním tematických diskuzí a besed s odborníky vedeme žáka k pochopení významu zdraví pro plnohodnotný život a seznamujeme ho s důsledky zneužívání všech návykových látek

- snažíme se být žákům příkladem v dodržování zdravého životního stylu
- formou dramatizace a praktickou zkušeností učíme žáka zvládat běžné praktické činnosti – nakupování, cestování hromadnou dopravou, návštěva lékaře, pošta, knihovna....

KOMPETENCE PRACOVNÍ

- průběžně vedeme žáka k získávání základních pracovních návyků a postupů
- seznamujeme žáka s nástroji, pomůckami a nářadím pro běžné domácí použití i pro odborné řemeslné práce, s jejich funkcí a odborným názvoslovím
- pozitivní vztah k výsledkům vlastní práce i práce jiných formujeme přímou účastí žáka na výzdobě, údržbě a úpravách školy a okolí
- manuální činnosti žáka diferencujeme podle individuálních schopností, dosažené zručnosti, úrovně motoriky a míry handicapu
- zadáváním pracovních činností ve skupinách a společným hodnocením týmové práce učíme žáka pracovat v kolektivu a rozšiřujeme jeho pracovní-komunikační schopnosti
- volíme pracovní činnosti zvládnutelné v kratších časových úsecích, u rozsáhlejších prací hodnotíme i dílčí výsledky
- v rámci učebních oblastí „Člověk a společnost“ a „Člověk a svět práce“ rozšiřujeme povědomí žáka o historii, současnosti a charakteru jednotlivých řemesel
- pořádáním exkurzí do SOU a OU pomáháme žákovi vytvářet si reálnou představu o učebních oborech a o možnostech vlastního uplatnění
- vedeme žáka k sebehodnocení při pracovních činnostech a k reálnému posouzení vlastních možností a schopností při profesní orientaci
- pracovní vyučování úzce propojujeme s dalšími předměty – učíme žáka pracovat podle vlastních plánků a technických výkresů, vytvářet si vlastní řešení a postupy
- v rámci předprofesní přípravy zadáváme žákovi práce a úkoly blízké zvolenému učebnímu oboru
- v rámci učební oblasti člověk a společnost vytváříme základní přehled žáka o pracovním trhu, možnostech uplatnění a úředních úkonech souvisejících se získáváním zaměstnání
- formou modelových situací a dramatizace seznamujeme žáka se základními pravidly chování na pracovišti, na úřadech, při komunikaci s nadřízenými a při přijímacích pohovorech různých úrovní